

Előfizetési díj:

Vidékre, postán:
vagyhelyben, házhoz hordva:
Negyedévre . . . 1 frt. 50 kr.
Félévre . . . 3 " — "
Egész évre . . . 5 " — "
Megjelenik e lap hetenként
egyszer, Szombaton.Előfizetési pénzek el-
fogadják Gallia Fülöp
könyvkereskedésében Kec-
skeméten.

KECSKEMÉTI LAPOK

Ismeretterjesztő hetilap.

Hirdetési díjak:

5 hasábos petit sor, egyszeri
hirdetésnél 5 kr.; — többszöri
vagy terjedelmes hirdetések-
nél árleengedés adatik.A nyilttérben való közle-
mény 3 hasábos soráért 10 kr.
számítottatik.Hirdetéseket elfogadják Gal-
Fülöp könyvkereskedésében
Kecskeméten. — Hirdetéseket ezen-
től fogvételnek még M. Z. e. i. s. l. e.
hirdetési irodájában. (Pest, Király-
utca 60. sz.)

Dalárdáink.

Kecskeméten két dalárda van.

A ki e sorok által most értesül erről, valamint a ki ennek már korábban tudomására jutott, — e fölött mindenesetre csudálkozni fog.

Hanem mi kecskemétiak is nem kevésbé csudálkozunk rajta, és velük együtt kérdezzük: hát mi szükség erre?

Mi meg is felelünk: — semmi.

Vagy kérdezik a vidékiek és viszonyainkat nem ismerők: hát oly nagy számmal vannak Kecskeméten a zene- és ének-ismerők, kik egy dalárdába sokaságuk miatt nem alkalmaztathatván, a zene és dal iránti lelkesültségükönél fogva, hogy nemes hajlamuknak a zene és ének művelésnek áldozhassanak, új dalárdát alakítani szükségesnek vélték?

Oh dehogy; sőt nem kevésbé szégyenkezve valljuk meg: hogy kevesebb zene-értőt kevés városban lehet találni, mint nálunk. Sőt a mi kevés van is, intelligenciánk közt, az is visszavonul a dalárdáktól, és dalárdáink tagjai tanítók és iparosokból állanak, kik zene ismereteik hiányát buzgalom-, lelkesültség- és szorgalommal pótolják, sokszor iparuk hátrányával is.

Igen, de hát miután a dalárdák anyagi pártolók nélkül fenn nem állhatnak, újra azon kérdés merül fel: oly nagy Kecskeméten a dalárda-pártoló közönség, hogy két dalárdát fentartani képes a maga megéröltetése nélkül?

Erre ismét azt feleljük: hogy azon közönség, mely a dalárdákat pártolja, bizony nem oly nagy, hogy két dalárdát is fentartani képes legyen; sőt ellenkezőleg, oly kicsiny, hogy egy dalárda is teljesen igénybe veszi pártolását és jóindulatát.

Sőt ugyanezen közönség az, mely minden alkalommal, minden nemes, hazafias, emberbaráti, vagy művészeti alkalmaknál és céloknál csoportosul, tesz, működik, lelkesül és áldoz.

Tehát ugyanezen közönség oszlik meg a két dalárda körül is.

Sőt ezen közönség számos tagja sorakozik mind a két dalárda körül is, és pártolása által mindkettőt támogatja.

Tán a dalárdák iránti elragadó lelkesültségénél fogva?

Oh nem; mert ha szép szerével tehetné, vagy tenni merné, bizony egyiknek sem lenne pártoló tagja; — de mivel nem mer pártoló tag nem lenni, inkább mind két dalárdának pártoló tagjává lesz, — bár savanyú képpel. Különös, de igaz.

És a közönség, midőn meg van győ-

zödve a két dalárda szükségtelensége, fölölegessége felől, midőn egyes tagjai többször hangosan elítélik a két dalárdát, és kifejezést adnak a tehernek, mely a két dalárda fentartása által a közönségre haramlik, — mégis nem tesznek, nem mernek tenni semmit e fonákság megszüntetésére!!

A két dalárda szellemileg káros magára a dalárdára nézve is, azon célra, melyből a dalárdák alakultak, mert a zene- és dal-művelők kevés száma és két felé oszlása miatt, mindkét dalárda tökéletlen lesz, legalább nem lesz oly erős, mint ha az erők egy társulatba olvadnának.

A két dalárda anyagilag teher a közönségre, midőn áldozatkészsége kétfelé véteik igénybe.

De ha így áll a dolog, a mint valóban áll is: tehát miért kell városunkban két dalárdának lennie?

Hogy két dalárda van, ennek számtalan oka van; — de mivel célunk e soraink által oda hatni, hogy a két dalárda egyesítették, nem fogjuk fejtegetni, hogy mi körülmények járultak ahoz, hogy az 1865-ben alakult dalárda miért szakadt két részre, valamint nem fogjuk itt feszegetni, hogy az 1869-ben megkísérlett eggyé olvasztás micsoda követelések, és kiknek személyes hiúságuk miatt nem sikerült.

De annyit kimondunk: hogy a két felé válás, és eddig össze nem olvadás legfőbb oka, hogy városunkban is sok apró Julius Caesárok vannak, kik inkább akarnak egy kis faluban első, mint Rómában középsők lenni.

Vagyis egy második dalárdánál inkább első, mint egynél másod vagy aelők lenni.

Nemes ambitio, de csak ott, hol nem az ügy kárával, és nem a közönség rovására érvényesítettik.

Tagadhatatlan, hogy a dalárda két felé szakadására sokat tett a politikai pártoskodás is, és ha az igazat ki merjük mondani, — a vallás különbség is.

Kik ezen utóbbi állításunkat álszégyenből tagadni mernék, azoknak állításunkat be tudnánk igen nyomatékosan bizonyítani; de az nem vezetne a békülésre, pedig mi azt tűztük jelen soraink által célul; hanem annyit nem mulaszthatunk el fölemlíteni, hogy a vallás is tényező volt az elszakadásban: mutatja ezt a „Jeruzsálemi“ gúnynév, mivel egyik dalárda a másikat felruházta, míg magának a „városi“ mellék nevet octroyálta.

Hogy az összeolvasztás nem sikerült, — bár mindkét dalárda pártoló tagjai, dicséretükre legyen mondva, legnagyobb rész-

ben ohajtják az egyesülést, sőt annak eszközésére őszintén közre is működtek, — annak oka többi közt maguk a dalárdák működő tagjai, illetőleg szoros értelemben a dalárdák maguk voltak: az egyiknek tagjai képzelt művészi magaslatról kicsinylőleg és lenézőleg szóltak és nyilatkoztak a másik dalárdáról; viszont ezek szerénységükben félték amazok elnyomásától; — bizony pedig egyiknek sem volt oka a másikat lenézni és kicsinyelnie, mert mindkét dalárda tökéletlen volt, miután egyikben sem voltak minden hangosztályok kellőleg betöltve.

Az egyik dalárda az ez évi országos dalár-ünnepélyen kitüntetésben részesült, miután a második verseny jutalmat nyerte el.

Rosz alkalomnak látszik tehát, hogy most hívjuk fel egyesülésre, egy általuk lenézett dalárdával.

De mi bátran megtegyük indítványunkat.

Nem voltunk az országos dalár-ünnepélyen és így nem hallhattuk a versenyzőket és így nem ítéltünk.

De mi kecskemétiakül büszkék vagyunk rá, hogy az országos dalár-ünnepélyen a mi, a kecskeméti dalárdánk nyerte el a második jutalmat.

Hanem mint magyar dalárdák pártolója, őszintén elszomorodunk rajta, hogy egy országos dalárda-versenynél a mi dalárdánk, melynek egyetlen zene-értő tagja sines, nyerte el a második jutalmat.

Mert akkor a magyarországi dalárdák nem valami kitűnők lehetnek.

Azért a mi dalárdáinknak — ne értse nek félre — midőn nagy dicséretére vált a versenynél nyert győzelem, nincs oka nagyon elragadtatnia magát, sőt épen most volna ideje és alkalma, hogy a másik dalárdának az egyesülésre kezdet nyújtson; hidjék meg, ezen tettükkel szebb érdemet és nagyobb elismerést vívnának ki, mint a versenydíj elnyerése által.

Szeretem hinni, hogy ők a kitüntettek fogják most a máskor elutasított dalárdának kezüket nyújtani a békülésre és egyesülésre.

De van még egy ok, melyet számba véve, nem lehet az úgynevezett „városi dalárdának“ az egyesülést nem ohajtania, és ezen ok az, mely miatt alkalmasnak találtam az egyesülés eszméjét újra föl eleveníteni.

A dalárdának legkitűnőbb tagja, azt hiszem nem fogják most sem tagadni, hogy lelke megvált a dalárdától, és néhány nap előtt át ment a dalkarhoz; tehát

mig amaz nagyon meggyengült, emez anynyira erősült; mert eddig sem volt annál egyéb hibája, hogy gyenge volt a tenor hangja: most egy kitűnőt nyervén, nagyon fogja az értékét emelni.

Most a két dalárda körülbelül egyforma értékű: nem szégyenelhetik az egyesülést.

Tehát használják fel az alkalmat az egyesülésre, hidják meg, csak az ügynek, a dalárda-ügynek használnak vele.

A közönség élénken ohajtja az egyesülést.

A mi eddig is távol tartott bennünket egymástól, a politikai pártoskodás: mellőzük azt, hiszen épen a dalárdáknál, melyek az egyesülés, társulás eszméjét terjesztik, annak legkisebb helye sincs.

Pártoskodjunk, politizáljunk ott és akkor, a hol annak helye és szüksége van, úgy is magyar vérünkben van a politizálás.

De számúzzuk a politikát, a pártoskodást, az emberbaráti, jótékony célú, közmívelődési, művészeti és egyéb egyleteinkből s társadalmi életünkéből.

És ezt kezdjük meg a dalárdák egyesítése által. Ezen egyesülés százaknak ohajtása, én megvágyok győződve, hogy mind a két dalárda pártoló tagjai ohajtják és annak eszközzésére meg is tesznek minden lehetőt.

Az ohajtott egyesülés tehát most egyedül a két dalárda működő tagjaitól függ, és szeretem hinni; hogy nem fognak akadályt gördíteni az ohajtott egyesülés elé.

Ha pedig makaességük, féltékenységük, vagy hiúságuk miatt az egyesülés nem sikerülne, akkor a pártoló tagoknak kötelességük erkölcsileg kényszeríteni őket az egyesülésre.

És erre csak egy mód van.

Nem pártolni és magára hagyni mind a kettőt.

Sincerus. *)

Rendelet.

16.135. szám. A honvédelmi m. királyi ministeriumtól Kecskemét város közönségének. — A honvéd újjonczok beszóllítása alkalmával azon eset fordult elő, miszerént többen betegség ürügye alatt zászlóaljuknál meg nem jelentek, s midőn a honvédorvos által megvizsgáltattak, kiderült, hogy a betegség csak színlelés vala, s az illető egyének a nyolcz heti szolgálatra teljesen alkalmasoknak, s a kerületi polgári orvos részéről kiállított betegségi bizonyítványaik alaptalanoknak találtattak. — Fölhivatik ennél fogva a város közönsége, hogy ily eseteknek jövőben való meggátolása végett az illető orvosoknak meghagyja, s őket arra figyelmeztesse, hogy a betegekül jelentkező honvéd újjonczok megvizsgálásánál a legnagyobb szigorral járjanak el, mivel ily féle alaptalan orvosi bizonyítványok kiállítása azon következményt vonná maga után,

*) Bocssáson meg t. Sincerus úr: igen sok igazat találunk becses közleményében s a két dalárda egyesülését nálunk jobban valaki alig ohajthatja, ez ohajtásunknak már nyilvános bizonyágát is adni szerencsések voltunk; de közleményének végsorát alá nem írhatjuk. Ugyan kérem sincerizáljunk egy kissé: ha önnek egy csinos derék háza volna, — mely tudomásunk szerint még ugyan nincsen, — és azon házban egy pár csintalan patkány megfészkelné magát, de a házi gazdának minden igyekezete dacára sem sikerülne azokat elirtania, — mit tenne ön? — csinos derék házát összedöntné talán, hogy a patkányokat kipusztíthassa? — nem hiszünk!!! — Nagy hiba, sőt bűn szerintünk is a két dalártársulatnak egyes tagok hiúsága miatti különválása; de még nagyobb hiba és bűn lenne a közönség részéről, ha e miatt az egész dalüggyet romba döntené. — Lám mennyi jót elmondunk mi már e szerény lapok hasáiban, — rá sem hederített senki; hát hiszi ön, hogy a siker minden reménye nélkül annyi fáradságot kockáztattunk volna? — aligha. Mi hiszünk egy jobb jövőben, mely meghozandja közénk a testvériség olaját, — és akkor kipusztulnak körünkől a patkányok. — s adjon isten addig önnek csinos derék házat, melyet aztán ne féltsen a patkányoktól. Mundus se expediet.

Szerk.

hogy a zászlóalj paráncsnokok az illető orvosok bizonyítványait ily esetek ismétlése folytán nem csak figyelembe nem veendik, sőt azokat érvényteleneknek tekinteni kénytelenek lesznek. — Budán, 1870. évi jun. 19-én. A ministerium vezetésével megbizott magy. királyi ministerelnök meghagyásából Ghyczy Béla m. k. ezredes.

$\frac{1200}{1870}$ Tudomásul vétetvén, másolatban a tisztí orvos uraknak kiadatni, a gyakorló magán orvos urak között köröztetés útján közhírré tétetni, eredetiben pedig levéltárba helyezettetni rendeltetik.

Kelt Kecskeméten a városi tanács 1870. évi julius hó 15-én tartott üléséből.

Hirdetmény a mértékek, súlyok és mérlegek iránt.

Az 1867-dik évi 16-dik törvényczikk által a magyar korona országai és a császári királyi örökös tartományok közt kötelező erőre emelt vám és kereskedelmi szövetség 13-ik czikke a jelenleg fenálló mértékek és súlyok fentartását elfogadván; ezen törvény rendeletének végrehajtása céljából 1868-ik évi Január 9-én 400-ik sz. alatt kibocsátott miniszteri rendelet értelmében a folyadékok mérésénél mint ürmérték az 1854-ik évben behozott alsó ausztriai akó s annak alosztályai: 40 pint, 80 itcze, 160 meszely, $\frac{1}{2}$ és $\frac{1}{4}$ részeivel; a száraz termények mérésénél az alsó ausztriai mérő $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{32}$ és $\frac{1}{64}$ -ed rész mérőre való fölosztással; mint súlymérték a bécsi mázsa és bécsi font s ennek alosztályai lesznek ezen város területén általában fentartandók; ezeken kívül a külfölddel való érintkezések tekintetéből szükségessé vált úgynevezett vám-mázsa és alosztályainak használhatása is a fölmerülő esetekben megengedtetik; de a közforgalomban és üzletekben másnak, mint a fent elősorolt ürmértékeknek és súlynak használata, az idézett törvény s annak végrehajtása céljából kibocsátott miniszteri rendeletnél fogva, az illető mérték vagy súly elkoboztatásának és ismétlés esetében 25 forintig terjedhető pénzbírságnak terhe alatt eltiltatik; ezen szabályok áthágásainak tárgyalása és megbüntetése a kapitányi hivatalt illetendi, melynek végzése ellen a föllebbviteli út a felsőbb közigazgatási hatóságokhoz nyitva álland. Ezeknél fogva

Az idézett miniszteri rendelet szerént, a mértékek és súlyok hitelesítése s a hitelesség ellenőrzése iránt az 1858-ik év óta fenálló szabályok ementül is érvényben hagyattatván, a mérték hitelesítő hivatal visszaállított. Továbbá

TÁRCZA.

Vegyteni értekezések.

I.

A víz-e a legjobb tüzzoltó-szer?

Általánosán elismert tény az, hogy az éleny (Oxygenium) az égés főtényezője, mert éleny nélkül az égés lehetetlen, s az égés nagysága, illetőleg teriméje, egyenes párhuzamban áll az éleny elégett mennyiségével. — Hogy az égés megszüntetessék, más nem szükséges, minthogy az égő-testtől a levegőt, illetőleg az élenyt megvonjuk. Ezt a tüzre feckendett víz által tesszük, s ha van elegendő vizünk, akkor célunk, hogy a tüzet elnyomjuk, elérhető. De ha a tüzhöz aránylag kevés víz feckendett, akkor ellenkező cél éretik el, s a helyt, hogy a tüzet oltaná, az égés még jobban élesztetik.

Tudvalevő dolog, hogy a víz nem más, mint folyékony éleny, mert 100 vegyreszből tartalmaz 89 súly- s vegyresz élenyt, s a többi 11 rész pedig köneny. Ez pedig oly légnemű test (gáz), mely gyulékony s lánggal ég, a mivel az égésnél legtöbb élenyt képes elhasználni, a legnagyobb mennyiségben fejlesztí a hőséget.

Ha tehát égő szén- vagy fára vizet feckendünk, a nélkül, hogy annak mennyisége képes lenne a tüzet oltani, akkor a viznek élenye egyesül a tüzes szénnel, s képződik szénéleg (Kohlenoxyd), ez pedig egy gyulékony gáz, mi a tüzlángot nagyon szaporítja.

Mivel a száraz fa, — miből a gerendák, zsin-dely, nád stb. állanak legtöbbsnyire — 100 részben 47 rész szént és 53 rész vizet tartalmaz; világos tehát, hogy 17 font víz épen elegendő arra, hogy 100 font égő fát gyulladó légekre változtathasson, s így egy égőtető-szék már hatodrészt súllyával képes a vizet eléghető gázokra változtatni, és ez után — összevéve, — mint égő-gáz, a levegőt, illetőleg az éleny által élesztve, — a vegyten szabályai szerint igen könnyen eléghet.

Egy második rozsz oldala, ha a tüz kevés víz által kísértetik elnyomni az, hogy így az elpárolgás könnyen törtévé, — mert ha az égő gerendák kevés mennyiségű víz által feckendettnek, meggyúl, mert a víz a hőség következtében elpárolog, s a párolgás következtében éleny, köneny fejlődik; az első a tüzet hatalmasan élesztí, mit a másik égő-gáz levén, maga is meggyullad, mi által a tüz lángját terimére és nagyságra is fejlesztí — nemesak hogy a tüzet elnyomni képes lenne, de a fenn elősorolt vegyteni indokok következtében még a tüzet nagyobbitja is. Tehát csak is nagyobb mennyiségű viznek egy helyre való feckendése által érhető el azon cél, mely szerint a tüz további terjedése nemesak hogy meggátoltatnék, de annak további terjedése is lehetlenné tétetik.

A józan ész elveivel egybeférőleg, bizton állithatni, hogy mennél nagyobb mennyiségben feckendettetik a víz az égő-testre, annál kevesebb időtartam alatt vagyunk képesek a tüzet elnyomni, de ebből aztán azon kérdés támad: Ha a víz csak feltételesen olt élesztí, (feltételesnek azért mondom, mert bebizonyítva hiszem azt, melyszerint kevés víz nemhogy hasznára van az oltásnak, hanem inkább kárára, mert a helyt, hogy oltana, maga az oltó-szer részint élesztí a tüzet, részint pedig maga is ég el), mi olt tehát biztosan, s mi nem vezet azon nem várt eredményre, hogy a helyt, hogy a tüzet oltaná, még inkább élesztí? felelet: Használtassék az oltáshoz oly folyadék, — mely ha tüzes szénnel érintkezésbe is jő, — nem fogja mindazonáltal oly gázok fejlesztését lehetségessé tenni, melyek nem csak hogy a tüz oltására alkalmatosak lennének, de annak nagyobbodását még többszörösen fokozzák is. Továbbá választassék meg egy oly folyadék, mely a viznek az oltásnál használatkor azon rozsz oldalát is háttérbe képes szoritani, melyszerint nem párolog el a hőség következtében, s ha el is párolog egy csekély része, az az égés fejlesztését nem mozdítja annyira elő, hanem inkább az égést gyökeresen meggátolja. Ilyenek: hígított vízüvegoldal, különféle sók, lúg, földes vagy halvány (Chlor) tartalmú sók és gőzök.

Az első, ha az égő szén- vagy fával érintkezésbe jönnek, úgy a fölött menten réteget képeznek, s így a levegő hozzá nem járulhatván, tovább semmi esetre sem éghet, az utóbbiak pedig hasonlóképen kifogástalan tüzzoltó szerek, mert az égést gátolják, s magok oly légnemű testek fejlesztéséhez nem járulnak, melyek az égést élesztik.

Égő-olajok, zsiradékok, szeszek stb. ellen legjobb tüzzoltó-szer: homok, föld, ganaj, vagy vizes pokróczok.

Mivel az újabb időkben, két tüzzoltó-gépezet fedeztetett fel, s mivel ezek körükhöz képest, a gyakorlati tapasztalatok után lényegteleneknek mondhatók, azonkívül pedig ügyetlen eljárás következtében még az ember veszélyes explosionak van kitéve, s végre mert azoknak használata után meggyőződhetik az ember, hogy a charlatanizmuson alapuló hírtüknék semmi esetre sem képesek megfelelni, szerény nézetem szerint, czélszerűbbnek tartok egy kevesebb költséggel fedezhető tüzzoltószert ajánlani, melyet minden házbirtokos, de különösen szeszgyárosok, fake-reskedők, nagyobb gazdászok, mindennemű gyárosok alkalmazhatnának.

Ez pedig nem más, minthogy egy félreeső helyen az illetők gödröt ásattassanak, mit vízzel megtöltvén, a gödör, illetőleg a vízben aránylag só-, egy kevés lúg- s legtöbb sárga föld keveréket tartssanak. Ha tüz találma támadni, úgy ezzel töltessék meg a vizipuska s a feckendezés után azt fogják tapasztalni, hogy sokkal kevesebb szükségeltetik belőle, mint a közönséges vízből, hogy a tüzet elnyomja, másodsor pedig az olyan folyadék lésszen, melyből a tüz semmi esetre sem lesz képes tüzelesztő gázokat fejlesztteni.

Különösen ajánlható ez a gazdaközönségnek, mert mint mondom 1) nem kerül annyiba, 2) pedig a fenemlített okoknál bizonyosan jobb s czélszerűbb, mint az újonnan feltalált extinktör s másféle gépezet, de különösen, mint a közönséges víz.

Cziklay Lajos.

